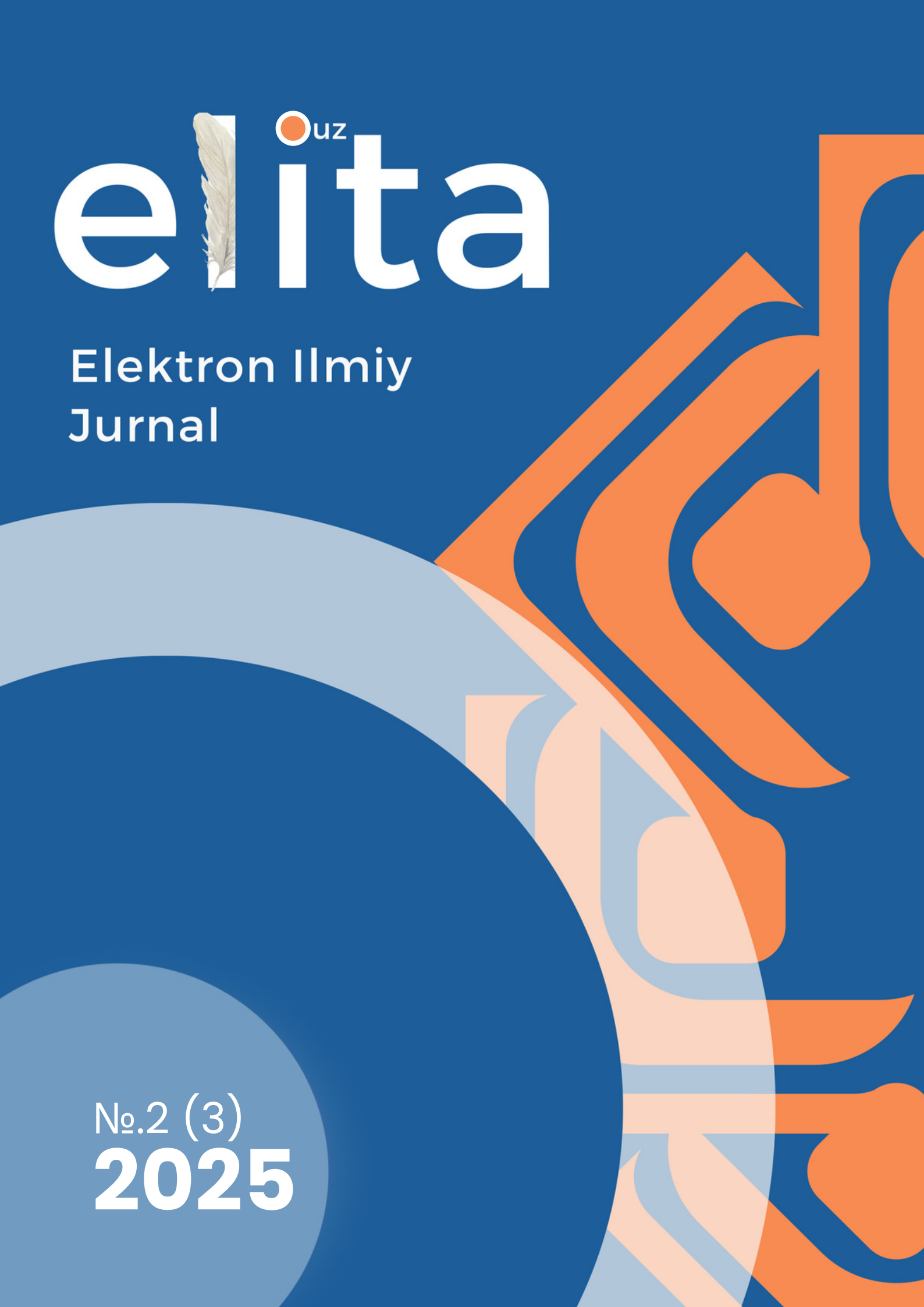

elita^{uz}

Elektron Ilmiy
Jurnal

No.2 (3)
2025

MUNDARIJA

HAKAMLIK SUDI INSTITUTINING TARIXIY NEGIZI VA NAZARIY-HUQUQIY MOHIYATI.....	2
Akrombek Mamadaliyev.....	2
ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAN MEDIATSIYA JARAYONLARIDA FOYDALANISHNING ISTIQBOLLARI.....	13
Jasurbek Yoqubov.....	13
XALQARO MEDIATSIYA OID XALQARO SHARTNOMALAR HAMDA DAVLATLARARO TUZILGAN BOSHQA KELISHUVLAR.....	20
Xonzodabegim Axrorova.....	20
CHET DAVLAT SUDLARI HAMDA HAKAMLIK SUDLARI QARORLARINI TAN OLISH VA IJRO ETISHNING NAZARIY-HUQUQIY ASOSLARI.....	34
Odina Turg'unova.....	34
INTERNET TARMOG'IDAGI HUQUQBUZARLIK TUSHUNCHASI VA UNING HUQUQIY TAHLILI.....	41
Bonuxon Usmonova.....	41
SPORTCHILARNING NOTO'G'RI XULQI VA HOMIYLIK SHARTNOMALARIDAGI HUQUQIY XAVFLAR.....	50
Ibrohimjon Nabijonov.....	50
DISKVALIFIKATSIYA QO'LLASH JARAYONI: TARTIB-TAOMILLAR VA ME'ZONLAR.....	57
Abdumutal Bozorboyev.....	57
SPORT SHARTNOMALARIDA NEUSTOYKA QO'LLASH ASOSLARI VA TARTIBI..	72
Nurmuhammad Bolliyev.....	72
SPORT TRANSFERLARINING XALQARO HUQUQIY BAZASI.....	77
Dilshod Norqobilov.....	77
KELAJAKNI TARTIBGA SOLISH: O'ZBEKISTON YEVROPA ITTIFOQI VA AQSHNING YURIDIK SUN'IY INTELLEKTGA YONDASHUVLARIDAN QANDAY O'RGANISHI MUMKIN?.....	88
Fazliddin Nasiridinov.....	88
CROSS-BORDER COMPLIANCE: NAVIGATING HIPAA AND GDPR IN DIGITAL HEALTH PLATFORMS.....	94
Feruzbek Madaminov.....	94

HAKAMLİK SUDI INSTITUTINING TARIXIY NEGIZI VA NAZARIY-HUQUQIY MOHIYATI

Akrombek Mamadaliyev

akrombekmamadaliyev@gmail.com

Toshkent davlat yuridik universiteti
Magistratura va sirtqi ta'lim fakulteti
Mediatsiya va nizolarni muqobil hal etish mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya. Mamlakatimizda fuqarolik jamiyatini mustahkamlash hamda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish sharoitida hakamlık sudlari institutini keng rivojlantirish zaruratga aylanmoqda. Ushbu maqola O'zbekiston Respublikasida hakamlık sudi institutining tarixiy negizi, vujudga kelish shart-sharoitlari, bu borada olimlar tomonidan ilgari surilgan nazariy tushuncha va tamoyillar hamda hozirgi kundagi huquqiy holati haqidagi ma'lumotlar hamda hakamlık instituti faoliyatiga daxldor taklif va tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan. Tadqiqot davomida hakamlık sudlarining asosiy funksiyalari, ularni rivojlantirishda qo'llaniladigan metod va mexanizmlar hamda davlat tomonidan ko'rilayotgan tashkiliy-huquqiy chora-tadbirlar atroflicha tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: hakamlık sudi, tarixiy negiz, nizolarni hal etish, vakolatli sud, nazariy, huquqiy, qonun, kodeks.

Kirish

Demokratik tamoyillar ustuvor boʻlgan mamlakatlarda nizolarni muqobil yoʻllar bilan hal qilish institutini shakllantirish va uni belgilovchi mezonlarni ishlab chiqish alohida ahamiyat kasb etadi. Har bir davlat oʻz hududida istiqomat qilib kelayotgan insonlarning huquqlarini himoya qilish, ularning erkinliklarini taʼminlash maqsadida sud-huquq sohasidagi islohotlar bosqichma-bosqich amalga oshirib kelinmoqda. Zero, har bir demokratik davlatda sud tizimi inson huquqlari himoyasiga qaratilgan mexanizmning asosini tashkil qiladi. Xususan, Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 2-oktabrdagi “Sud-huquq tizimini yanada isloh qilish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarini kuchaytirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi Farmoni qoʻllanilgan va boshqa normativ hujjatlar respublikada sud-huquq islohotlarining yangi bosqichini amalga oshirib bermoqda. Zero, bugungi kunda fuqarolik-huquqiy munosabatlarda ishtirok etayotgan tomonlar oʻrtasida yuzaga keladigan tortishuvli holatlarni tez va samarali hal etishga qodir huquqiy mexanizmlarga ehtiyoj kuchayib bormoqda. Ana shunday huquqiy institut sifatida mustaqil hakamlik sudlari maydonga chiqmoqda.

Amaldagi qonunchilikka muvofiq, hakamlik sudlari – bu fuqarolik va iqtisodiy xarakterga ega nizolarni koʻrib chiqishga ixtisoslashgan, lekin davlat sud tizimiga kirmaydigan nodavlat tashkilotlar hisoblanadi. Hakamlik sudining huquqiy holati haqida soʻz yuritganda, avvalo, uning qaysi sud tizimiga mansubligi masalasiga toʻxtalib oʻtish joiz. Buni tahlil etishda bevosita doktorinaga yuzlanamiz va doktrina doirasida hakamlik sudiga toʻrt asosiy yondashuv mavjud: shartnomaviy, protseduraviy, aralash va mustaqil. Nazariy-tarixiy asoslarga nazar soladigan boʻlsak, hakamlik qadim zamonlardan buyon tinchlik va adolatning asosiy negizi boʻlgan va Rene David fikricha, hakamlikning asosiy mohiyati

huquqiy qoidalar emas, balki tomonlarning kelishuviga erishishdir. Olimning ushbu fikriga ko'ra shu mohiyat anglashiladiki, hakamlik sudining asosi taraflarni mavjud nizosi yuzasidan kelishtirish hisoblanadi, aksincha ularni qonuniy normalar asosida nizosiga qonuniy yechim berish emas.

Shu asosda xulosa qilish mumkinki, hakamlik sudining tarixiy asoslarini va O'zbekistonda shakllanish bosqichini o'rganar ekanmiz, bu orqali ushbu huquqiy institutni tarixiy qiyoslash metodi orqali to'laqonli tahlil etish imkoniyatiga ega bo'lamiz. Shuningdek, tarixiy metoddan foydalanish bizga nazariy qarashlarni o'rganishga va bu sohaga olimlarning yondoshuvini anglashga hamda huquqiy jihatdan mavjud kamchiliklarni bartarf etishga imkon beradi. Ushbu maqolada esa, hakamlik sudlarining vujudga kelish tarixi, ularning bugungi holati hamda istiqboldagi rivojlanish yo'nalishlari chuqur tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Maqolani yoritish davomida bevosita turli xil material va metodlarga yuzlanamiz. Xususan hakamlik sudlari tashkil etilganidan so'ng eng muhim vazifa bu uning tarkibini shakllantirish hisoblanadi. Undagi mavjud muammolarni tahlil qilish uchun huquqiy materiallardan, xususan, "Hakamlik sudlari to'g'risidagi" qonun, fuqarolik kodeksi, fuqarolik protsessual kodeksi, iqtisodiy protsessual kodeks, huquqiy adabiyotlar hamda tegishli normativ-huquqiy hujjatlar o'rganib chiqildi. Metod sifatida esa tarixiy, qiyoslash, huquqiy tahlil, statistik ma'lumotlarni qayta ishlash va taqqoslash usullari qo'llanildi.

Hakamlik sudining tarixiy negiziga yuzlanadigan bo'lsak, O'zbekiston mustaqillik yillaridan so'ng tijorat tashkilotlari o'zlarining mavjud nizolarini hal qilishlari uchun qonunlarga o'z vaqtida o'zgartirishlar kiritgan. 2006-yildan boshlab O'zbekistonning hakamlik qonunchiligiga yangiliklar kiritilib, Savdo-sanoat palatasi yangi hakamlik qoidalarini qabul qilgan. Ammo e'tiborli

jihati shundaki, O‘zbekistonda hakamlik sohasidagi ilk qonun hujjatlari faqat 2005-yilda qabul qilingan. Hakamlik institutining dastabki ildizlari qadimiy tarixga borib taqaladi. Uni qadimgi Yunoniston va Rim manbalarida uchratish mumkin. Aristotel ham hakamlikni insonlar o‘rtasidagi adolatni tiklash, sudni esa qonunni ta‘minlash vositasi sifatida ta‘riflagan¹. Turli yuridik muassasalar hakamlikni ko‘pincha nizolarni murakkab sud jarayonlarisiz, hakamlik sudyasi orqali hal etishning soddalashtirilgan shakli sifatida e‘tirof etgan. Yevropa kontinental huquq tizimida esa hakamlikni odil sudlovning muqobil shakli sifatida qaraladi.

Qadimgi tarixdan nazar solsak, savdogarlar o‘rtasida kelishmovchiliklarni hal etishda uchinchi shaxsga ishonch bildirish orqali hakamlik keng tarqalgan. Bunday amaliyot ko‘proq odat huquqiga asoslangan bo‘lib, uni qonuniy majburiyat emas, balki tijorat an‘anasi sifatida ko‘rishgan. Fransuz olimi Rene David hakamlikni qonun ustuvorligini ta‘minlash emas, balki jamiyatdagi tinchlik va totuvlikni saqlashga qaratilgan institut sifatida tasvirlagan va bu hozirgi kunda o‘z isbotini topmoqda. Bunga misol tariqasida, tarixan odamlar o‘zlarining nizolari yuzasidan ko‘pincha e‘tiborli va hurmatli shaxslarga ishonch ko‘zi bilan qarashgan, masalan, Angliyadagi skvayderlar yoki Fors ko‘rfazidagi shayxlarga murojaat qilgan, chunki ular adolatli qaror chiqarishiga ishonganlar. Xuddi shu insonlar dastlabki hakamlar vazifasini bajarib kelishgan.

O‘rta asrlarda esa feodallar ko‘pincha nizolarni hal qilish uchun hakamlar xizmatidan foydalangan. Hakamlar ko‘pincha ruhoniylar yoki jamiyatda ta’sirga ega shaxslar bo‘lgan. Buyuk Britaniyada sanoat taraqqiyoti tufayli hakamlik sudiga bo‘lgan talab keskin oshdi. Bu davrda korporatsiyalar tarkibidagi ustaxonalarda

¹ Aristotel. Retorika. Unireks, 2008.1,13, 1374b, p.420.

yuzaga kelgan nizolar korporatsiyaning o‘z a‘zolari tomonidan ko‘rib chiqilgan. A‘zolar esa hakamlik sudi qarorlariga so‘zsiz rioya etish majburiyatini olgan.

Shunday qilib, hakamlik sudi tarix davomida jamiyatda zarur bo‘lgan muhim nizolarni hal etish institutiga aylangan. Qadimgi Rim davlatida mavjud hakamlik institutiga to‘xtalsak, bu institutning qoidalari Yustinian qonunlar to‘plamida – kodeksda aks ettirilgan. Hakamlik sudyasi vakolatlari va qaror chiqarish jarayoni “kompromissum” deb atalgan kelishuv bilan belgilanar edi. Hakamlik qarorlari qonuniy kuchga ega bo‘lmagan, faqat tomonlarning roziligi bilan majburiy bo‘lgan.

XIX asrda sanoat va savdo aloqalarining kengayishi natijasida Yevropada, xususan Jeneva (1865) va Tyurix (1873) shaharlarida savdo-sanoat palatalari tashkil etildi. Jeneva hakamlik(arbitraj) sudining qarorlari esa xalqaro huquq amaliyotida yangi davrni boshlab berdi. Shveytsariyada esa “Alabama” ishi hal etilgach, arbitraj(hakamlik) asosida yechim topgan yirik nizolar yuzaga keldi. Rossiyada esa 1864-yildagi sud islohotidan so‘ng hakamlik sudiga bo‘lgan qiziqish kuchaydi. O‘sha paytda “hakamlik” atamasi uch ma’noda ishlatilgan:

1. Fuqarolik huquqlarini himoya qilish usuli;
2. Nizolarni hal qiluvchi organ;
3. Arbitraj sudining tarkibi sifatida².

Hakamlik sudining vujudga kelishi, keng yoyilishi, jamiyat ehtiyojiga aylanishi har bir davrda o‘ziga xos bo‘lib, davlatlarning rivojlanish tendensiyasi va ma’lum sohalarining yuksalishi orqali keng tarqalgan deb baholaymiz. Tarixiy asoslar shuni ko‘rsatadiki, hakamlik asosida bartaraf etilgan nizolar aksariyat holatlarda ijobiy yakunlangan va taraflarni kelishtirish orqali murosaga kelingan.

² Alabama claims of the United States of America against Great Britain 1972. [Electronic resource]. Access mode: http://legal.un.org/riaa/cases/vol_XXIX/125-134.pdf(circulation date: 27 March 2017).

Bu ishlash mexanizmi hozirgi kunda ham xuddi shu shaklda davom etib kelmoqda, faqatgina takomillashgan ko'rinishda.

“Hakamlik” tushunchasi ikki asosiy ma'noda qo'llaniladi: birinchidan, u nizolarni hal etish usuli sifatida, ikkinchidan esa – nizoni ko'rib chiqadigan mustaqil organ yoki institut sifatida. Bu borada rus olimlari T.E. Abova va A.Y. Suxarev hamda xorijiy mutaxassislar F.Fouchard va E. Gaillardlar hakamlikni “tomonlarning o'zaro roziligiga asoslangan nizolarni hal etishning shaxsiy yo'li” deb ta'riflaydilar³. Ya'ni taraflar nizoni hal etishida davlat sudlaridan farqli ravishda faqatgina bir tarafning xohishi bilan sudga murojaat qilishi emas, aksincha ikki taraf ham o'zlarining roziligiga asosan hakamlik sudiga murojaat qilib tanlaydi va bu haqida “hakamlik bitimi” tayyorlanadi, shuning uchun ham bu xatti-harakatlar ularning shaxsiy yo'li deb atalmoqda. Shuningdek, hakamlikning o'ziga xosligi shundaki, nizolar taraflar tomonidan tanlangan shaxslar – hakamlar tomonidan ko'rib chiqiladi va hal qilinadi. Eng muhim jihatlaridan biri shundaki, hakamlik sudida ko'riladigan ishlar davlat sudlarining vakolat doirasidan tashqarida bo'ladi.

Boshqa huquqshunoslar, xususan O.E. Kutafin va xorijiy olimlar hakamlikni ko'pincha tadbirkorlar o'rtasida yuzaga keladigan nizolarni ko'rib chiqadigan vakolatli organ sifatida izohlashadi. Bunday institutlar davlat bilan bog'langan yoki mustaqil tarzda faoliyat yuritishi mumkin. Haqiqatdan ham hakamlik protsesslari tadbirkorlar o'rtasidagi nizolarni hal etish usulining eng maqbuli hisoblanadi va taraflar uchun moddiy-iqtisodiy afzalliklar olib kelishi buning yaqqol isboti.

Yana bir guruh olimlar esa hakamlikning yagona, aniq ta'rifini berish mushkul ekanligini ta'kidlab, uning asosiy belgilarini sanab o'tish tarafdori

³ UDK: 347.746.42 (075) (575.1) Nizolarni muqobil hal etish usullari / Darslik. Hammualliflikda. – Toshkent: TDYU, 2024. – 338 bet. Mualliflar: M.M. Mamasiddiqov, yu.f.d. (DSc), professor – I, II, III, IV boblar; A.A. Xakberdiyev, yu.f.d (DSc), dotsent – V, VI, VII, VIII, IX boblar, glossariy, testlar

bo'lishgan. Masalan, J. Lew arbitrajga quyidagi jihatlarni xos deb baholagan va bular:

1. U nizolarni hal qilish vositasi;
2. Nizolar betaraf uchinchi shaxs tomon tomonidan ko'rib chiqiladi;
3. Hakamlar qaror chiqarishda hakamlik kelishuviga tayanishadi;
4. Hakamlik qarori davlat emas, tomonlarning roziligi asosida qabul qilinadi;
5. Hakamlarning qarori yakuniy hisoblanadi;
6. Qaror hakamlik kelishuvi asosida bajarilishi shart⁴;

O'zbekistonda esa 2006-yilda "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonunning qabul qilinishi bilan bu institutga nisbatan ilmiy va amaliy qiziqish ortdi. Davlat sudlari bilan hakamlik sudlari o'rtasida vakolatlarning aniq chegaralanmaganligi ayrim hollarda huquqiy tortishuvlarga sabab bo'lmoqda. O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik protsessual kodeksining 26-moddasida belgilanishicha, davlat sudlari hakamlik sudlarining hal qiluv qarorlari yuzasidan nizolashish to'g'risidagi va hakamlik sudlarining hal qiluv qarorlarini majburiy ijro etish uchun ijro varaqasi berish haqidagi ishlar bilan bog'liq ishlarni ko'rib chiqadi. Hakamlik sudlarining yurisdiksiyasi esa fuqarolik-huquqiy va iqtisodiy munosabatlaridan kelib chiqadigan nizolar bilan cheklanadi, ma'muriy, oila yoki mehnat sohasidagi nizolar ularning vakolatiga kirmaydi. Ayni jihatlar yurisdiksiyalarning aniq belgilanmaganligi sababli kelajakda huquqiy aniqlik kiritilishi zarurligini ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasida hakamlik sudlariga oid normativ-huquqiy asos 2006-yilda qabul qilingan "Hakamlik sudlari to'g'risida"gi Qonun bilan

⁴ UDK: 347.746.42 (075) (575.1) Nizolarni muqobil hal etish usullari / Darslik. Hammualliflikda. – Toshkent: TDYU, 2024. – 338 bet. Mualliflar: M.M. Mamasiddiqov, yu.f.d. (DSc), professor – I, II, III, IV boblar; A.A. Xakberdiyev, yu.f.d (DSc), dotsent – V, VI, VII, VIII, IX boblar, glossariy, testlar

mustahkamlandi va ushbu qonun 2007-yil 1-yanvardan kuchga kirdi. Shundan so‘ng O‘zbekiston Savdo-sanoat palatasi tarkibida arbitraj sudlari faoliyati yo‘lga qo‘yildi. Shu bilan birga, mamlakatda hakamlik sudlari assotsiatsiyasi tashkil qilindi. Ushbu sudlar fuqarolik-huquqiy va xo‘jalik sohasidagi nizolarni qonuniy asosda ko‘rib chiqadi. Ular yuridik shaxslar tomonidan tashkil etiladi va tegishli tashkilotlar tarkibida faoliyat yuritadi.

Hakamlik sudlari tashkil etilish asoslariga ko‘ra ham ma‘lum turlarga bo‘linadi ya‘ni ular doimiy yoki vaqtinchalik faoliyat yurituvchi bo‘lib, nodavlat nizolarni hal qiluvchi organ sifatida e‘tirof etiladi va bu qonunchilik bilan mustahkamlab qo‘yilgan. Qonunga asosan, hakamlik sudi tadbirkorlik subyektlari o‘rtasidagi iqtisodiy va fuqarolik-huquqiy mojarolarni ko‘rib chiqadi. Mazkur sudlar faoliyati O‘zbekiston qonunchiligida belgilangan tartib asosida davlat nazoratiga olinadi. Qonunga ko‘ra, doimiy hakamlik sudini tuzgan yuridik shaxs ushbu sudni tashkil etuvchi hujjatlarning nusxasini davlat sud organlariga taqdim etishi lozim. Aksincha, vaqtinchalik hakamlik sudlari faqat ma‘lum bir nizo yuzasidan vaqtincha tuziladi va ish yakunlangach o‘z faoliyatini tugatadi.

Bundan tashqari, hakamlik sudlari tomonidan ish boshlanishidan oldin sud raisi yoki yakka arbitr tomonidan hakamlik kelishuvi nusxasi va sud tashkil etilganligi haqidagi ogohlantirish huquqiy tartibda taalluqli sudga yuborilishi lozim. Doimiy va vaqtinchalik hakamlik sudlarini Qoraqalpog‘iston Respublikasi Adliya vazirligi, viloyatlar va Toshkent shahar adliya boshqarmalari rasmiy ro‘yxatga oladi. Ushbu ma‘lumotlar esa keyinchalik O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan tizimlashtirilib, qonunchilik to‘plamlarida e‘lon qilinadi.

O‘tgan yillardagi haqamlik (arbitraj) sudlariga oid qo‘llanmalar bilan bugungi kunda amal qilayotgan normativ-huquqiy hujjatlarni solishtirsak, zamonaviy

qonunchilikda nizolarni muqobil hal etish usuli sifatida arbitraj sudlari faoliyati ancha aniq tartibga solingani yaqqol koʻzga tashlanadi. Biroq, bu sohaga oid huquqiy normalarning koʻp qirrali tahlili va nisbatan mukammalligi boʻlishiga qaramay, amaliyotda hali hamon yechimini topmagan jihatlar mavjud.

Shu nuqtai nazardan, hakamlik sudlarini tashkil etish ustidan davlat tomonidan nazorat oʻrnatilishi ijobiy holat deb baholanishi mumkin. Bu esa, oʻz navbatida, mavjud va kelgusida faoliyat yuritadigan hakamlik sudlarining sifat koʻrsatkichlarini oshirishga xizmat qilishi, natijada hakamlik institutining ommalashuvi va unga nisbatan ishtirokchilarning — xususan, ichki hamda xorijiy subyektlarning — ishonchi ortishiga olib keladi.

Xulosa

Nazariy va ilmiy tahlillardan kelib chiqqan holda, hakamlik sudining davlat sudlaridan afzallik jihatlarini tahlil qilishni va amaldagi qonunga oʻzgartirish kiritish boʻyicha quyidagi takliflarni berib oʻtishni asosli deb bildim:

Hakamlik sudlarining davlat sudlariga nisbatan mavjud afzalliklari:

1. Hakamlik sudlari fuqarolar oʻrtasidagi qarz bitimlariga doir nizolarni, hatto yozma tilxat mavjud yoki mavjud emasligidan qatʼi nazar, koʻrib chiqish huquqiga ega;
2. Hakamlik sudlarida ishlar tez fursatda koʻrib chiqiladi va taraflar uchun vaqtdan yutish imkonini beradi, chunki hakamlik sudlari faqat bir instansiyadan iborat boʻlib, odatdagi apellyatsiya yoki kassatsiya tartibi mavjud emas. Hakamlik qarori yakuniy hisoblanadi;
3. Hakamlik jarayoni tomonlarni murosaga keltirishga qaratilgan boʻladi, bu esa ularning oʻzaro hamkorlik aloqalarini saqlab qolishga xizmat qiladi;
4. Sud majlisida faqat nizolashayotgan tomonlar va arbitrlar qatnashadi, prokurorning ishtiroki talab etilmaydi;

5. Hakamlik jarayonida taraflarga nisbatan jinoyat yoki ma'muriy jazo chorasi qo'llanilmaydi;

6. Hakamlik sudining qarori chiqarilgan paytdan boshlab huquqiy kuchga ega bo'ladi.

Shuningdek, "Hakamlik sudlariga to'g'risidagi" amaldagi qonunda mavjud kamchiliklarni tahlil qilgan holda qonunga qo'shimcha va o'zgartirishlar kiritish uchun ayrim takliflarni kiritishimiz o'rinli. Ya'ni bular quyidagicha:

1. "Hakamlik sudlari to'g'risidagi" qonunning 6-moddasidagi doimiy faoliyat ko'rsatuvchi hakamlik sudi **yuridik shaxs** tomonidan tashkil etilishi bandini **nodavlat notijorat tashkilotlari tomonidan** tashkil etilishi bandiga o'zgartirishni taklif etaman. Ya'ni hakamlik sudlari yuridik shaxslar tomonidan emas, aksincha nodavlat notijorat tashkilotlari tomonidan tashkil etilishi bandining qonunga o'zgartirish kiritgan holda joriy etilishini ilgari suraman.

2. "Hakamlik sudlari to'g'risidagi" qonunning 14-moddasiga ko'ra hakamlik sudi sudyalariga qo'yiladigan talablar qatoriga **"Hakamlik sudyasi faoliyatini O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan tasdiqlanadigan hakamlik sudyalarini tayyorlash dasturi bo'yicha maxsus o'quv kursidan o'tgan, shuningdek hakamlik sudyalar reestriga kiritilgan shaxs amalga oshirishi mumkin"** degan bandni qo'shishni taklif qilaman. Bu taklif yuqorida keltirilgan asoslar bilan bevosita bog'liq hamda bu orqali hakamlik sudi sudyasi sohaga oid bilim va malakalarga ega kadr bo'lgan shaxslardan shakllanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Otaxonov F.X. Nizolarni muqobil hal qilish – Al'ternativnoye razresheniye sporov [Alternative dispute resolution]. Institute of Legislative

Problems and Parliamentary Research under the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan. A collection of articles. 2022, p. 85.

2. Raxmonqulov X.R., Oqyulov O.O. O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksiga sharh [Commentary on the Civil Code of the Republic of Uzbekistan]. Tashkent, VektorPress publ., 2010.

3. Maripova S. Fuqarolik protsessida mediatsiyani qo‘llash: qiyosiyhuquqiy tahlil [Application of mediation in civil proceedings: a comparative legal analysis]. PhD thesis. 2022, p. 38.

4. Nizolarni muqobil hal etish usullari / Darslik. Hammualliflikda. – Toshkent: TDYU, 2024. – 338 bet. Mualliflar: M.M. Mamasiddiqov, yu.f.d. (DSc), professor – I, II, III, IV boblar; A.A. Xakberdiyev, yu.f.d (DSc), dotsent – V, VI, VII, VIII, IX boblar, glossariy, testlar.

5. Karl-Heinz Böckstiegel, Party Autonomy and Case Management Experiences and Suggestions of an Arbitrator, 11 schiedsvz 1, 2 (2013).

6. Dana H. Freyer, Practical Considerations in Drafting Dispute Resolution Provisions in International Commercial Contracts: A US Perspective, 15(4) J. INT’L ARB. 7, 20-23 (1998).

7. Alabama claims of the United States of America against Great Britain 1972. Access mode: http://legal.un.org/riaa/cases/vol_XXIX/125-134.pdf (circulation date: 27 March 2017).